

«aqueix *inich*» rimant amb *dit*, parlant d'un jueu deïcida, en la Passió d'Illa, de 1767; «La ira de sos *inichs* intents» i «en mos torments *inich*» (rimant amb *estic*) en la *Lloa de St. Vicenç* (ms. de 1799) (RLR xxxiii, 93, 95, 96).

El mot es conservà en forma semblant, semipopular, també en oc. ant. *enic* «irrité, fâché; mal disposé, hostile» de vegades «injuste, mauvais, méchant; farouche» o bé encara «importun, indiscret» i «triste» (PDPF). I és probable que el castellà antic vagi conèixer alguna forma semblant, segons l'esmena *enico* per *tenico*, que raono en nota al *L. de Buen Amor* (869c). Aquí, i, com hem vist, en oc. ant. i fins cat., el matís està bastant innovat.

Per tant no ens sorprèn el matís que ha pres a Eivissa, d'on és mot típic. S'hi ha mantingut popular en la seva variant més hereditària; i, partint de la superposició fonètica de *dona eniga* > *dona nigga*, ha quedat reduït a *nic*, *niga*, amb significat entorn del matís de 'fello', 'agressiu': Mn. A. Costa de St. Mateu d'Albarca me'l defineix com «esquerp; cast. *carajudo*, que *tiene malas pulgas*», 1977 (PzCabr.: «enfadado»): «un home eixia a la porta, irat i baladrer --- —Estava *nic*, son pare; però elles s'hauran quedat tan tranquiles: no hem tengut mala festetjada», Villangómez (*L'Any en Estampes*, 11); «així que deixau-mos fer i cuidau's de vós: Bona nit! — I agafant un llumener se n'anà a dormir; i sa mare, veent que sa fia no anava de profèdia, amb una arrebogida --- va fer cinc sous de lo mateix, amb una remugadissa... i més *niga* que una abeïa», JnCastelló (*Rond. Eiv.*, 91; també 24, 38); «feia uns bots que casi tocava as treginat, i obria una bocassa que talment aborronava, feia unes manotades com si estàs de lo més *nic*, i es menjava tot quant trobava», «i vengia bots i manotades, i quant més anava, més *nic* se posava, i es menjava tota quanta vianda trobava avinent», id. (en Villangómez, *Ll. d'Eiv.*, 217, 218).

DERIV.: *Iniquitat* [S. xiv, Cròn. del Cerimoniós; BMetge], amb variant antiga i mig-popular *aniquitat* en la *Questa de Reixac* (30.19). *Iniquitós*. Altrament veg. *NEGUIT*.

¹ Un *engoalherement* («elegitz — sees negune parcialitat») es llegeix (referint-se a un repartiment entre tots els pobles de la vall) en un doc. de 1440 del *Cartulari d'Ossau* (B, 225), però no hi ha relació amb això, car aquí es tracta d'una evolució de l'antic *-ier -ARIUS* (< *egoalherement*). — ² Recordem el vulgar *etivocar-se*, barbarisme per dissimilació, tan repudiat com immortal (i també diuen *tiosco* o *biosco* per *quiosc*).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *igualtat*, *egalitat*, *equal* 'equitatiu', *igualitari*, *igualitarisme*, *igualar*, *igualala*, *igualable*, *igualació*, *igualador*, *igualadura*, *igoladures*, *igualament*, *igualant*, *igualat*, *igualenc*, *eguar*, *eguar-se*, *esgualar-se*, *egualejar-se*, *eixegualar*, *eixagollar*, *coneguat*, *desigual*, *desigualtat*, *desigualar*, *inigual*, *inigualable*, *equació*, *equable*, *equabilitat*, *equador*, *equatorial*, *equitat*, *equitatiu*, *equitable*,

adequar, *adequat*, *adequable*, *adequació*, *inadequat*, *aseguar*, *aseguament*, *equiangle*, *equiangular*, *equiàxi*, *equidiferència*, *equidistant*, *equidistància*, *equidistar*, *equilàter*, *equilateral*, *equilibri*, *equilibrar*, *equilibrat*, *equilibrable*, *equilibrista*, *desequilibrat*, *desequilibrar*, *desequilibri*, *equimúltiple*, *equinocci*, *equinoccial*, *equiparar*, *equiparable*, *equiparació*, *equiparància*, *equipolent*, *equipollència*, *equipotencial*, *equisonant*, *equisonància*, *equiponderant*, *equiponderar*, *equiponderància*, *equivalent*, *equivalència*, *equivaler*, *equivalve*, *equivoc*, *equivocar*, *etivocar-se*, *equivocat*, *equivocista*, *equivocós*, *equivocació*, *equivocable*, *equivoc* (cf. supra), *inequivoc*, *inequivocament*, *equànime*, *equanimitat*, *inic*, *enic*, *nic* (*niga*), *iniquitat*, *aniquitat*, *iniquitós*.

IGUANA, de l'arauac antillà *iwana* id. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*. DCEC.

CR.: *Iguanodont*.

Iguèrri, no pas *Iguerri*.

+IJOL o ITJOL, planta pirinenca, origen incert; com que a certes valls hi ha una variant *llitjol*, i a d'altres *gijol*, potser surt per dissimilació d'una base comuna **li(t)jol* que vindria de *LILLOLUM* diminutiu del ll. *LILIUM*, que ha designat no sols el lliri sinó també d'altres flors. No en tinc més que notícies orals: és una planta que vesteix de groc els vessants de les muntanyes del triangle Puigmal-Canigó-Bassegoda, en florir pel juny, amb una flor de groc viu, que recobreix vastes superfícies; vagament semblant a un bàlec espinós, i encara que els dóna un aspecte semblant al que prenen amb el *CARPI* (eriçó o coixí de monja) les serres de Ribagorça, no sembla haver-hi entre aquests dos altra cosa en comú. Anoto *ižól* a molts pobles de l'Alt Conflent (Raliu, Talau etc., 1959), i a Abella de Camprodon (1970); *itjol* (en part pron. *ižól*) cap al Capcir (Els Angles, 1960 etc.); però a Vilallonga de Ter deien *žžól* (1970), ben conegut dels meus acompanyants muntanyencs d'allà: Mn. Julià Pascual solament ho coneix com a nom del Coll de *Žižól*, en aquell terme; a l'Alta Cerdanya *ližól*, herba menjada pel bestiar.¹

Ni *ijol* ni *itjol* ni *llitjol* no han estat recollits pels diccionaris ni sé que figurin en altra font; tanmateix la *Flora de Cat.* de Cadevall i Sallent (II, 43) dóna *gijol* com a nom de la lleguminosa *Genista sagittalis* (no hi ha raó per accentuar-ho *gíjol*, *AlcM*, que deu suposar-li obscurament relació amb *ginjol*, planta i nom evidentment inconnexos). I el context indica que és el mateix en: «conreus abandonats que groguejaven com catifa de Corpus, amb la florida de la *llitja* i la gata-rabiosa: aquesta riquíssima nota daurada ponderant erms enllà --», Mrn. Vayreda (*La Peny.* xxiv, 364; 4, 280; 3, 258), amb una forma diferent, valuosa (si no hi ha err. tip.). No li sé res relacionat en les altres zones pirinenques.²

Fonèticament no hi hauria cap dificultat a partir d'un **LILLOLUM*, diminutiu de *LILIUM*, car el resultat